

Forn d'obra del mas Tatgera

Talamanca

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Obaga del Mas La Tatgera, carretera BV1221Terrassa-Navarcles km 29,1, 08279 Talamanca
Emplaçament Seguint pista paral·lela riera Talamanca direcció poble, a la dreta dalt de turó a l'altura Tatgera

Coordenades:

Latitud: 41.74049
Longitud: 1.93787
UTM Est (X): 411680
UTM Nord (Y): 4621509

Classificació

Número de fitxa 08277-179
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani
Segle XIX-XX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Hi creix vegetació per tots costats i part del parament ha caigut. Caldria neteja i consolidació del parament.
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 006A00037
Fitxes associades:
[Mas la Tatgera](#)
Autoria de la fitxa Quim Serdà Manau
Data de registre de la fitxa: dc., 05/09/2007 - 02:00

Descripció

Forn d'obra de planta rectangular (550cm x 450 cm) que presenta un parament fet de pedra i morter mitjançant carreus de diferent mida disposats de forma irregular i amb petites falques també de pedra repartides per tota l'estructura. Sols es conserva en bon estat la cara Nord, la resta del cos està força malmès, doncs està derruït parcialment i la vegetació hi creix per tots costats. Malgrat això, es pot veure perfectament la planta del forn. S'hi diferencien dos espais. Una cambra inferior, denominada fogaina o de combustió, i que és un espai tancat en el qual es crema el combustible que fa funcionar el foc: troncs i feixos de llenya especialment, juntament amb carbó. La construcció d'aquesta cambra de combustió és soterrada, per optimitzar el procés de combustió. La introducció del combustible es feia a través de l'obertura que trobem al parament Nord. Presenta un arc rebaixat format per carreus de pedra ben disposats en forma de plec de llibre i que recau damunt dos brancals força irregulars formats per carreus més grans reforçats amb morter. Les mesures d'aquesta obertura són les següents: 140 cm d'alt x 180 cm d'ample. Aquesta entrada es va tancant mitjançant pedruscall de mida reduïda fins a formar un lleuger arc força irregular. Per sota d'aquest, trobem dues obertures (50 cm x 40 cm) que permetien la introducció del combustible a la fogaina. A l'interior de la cambra no s'hi pot accedir, doncs està tapada per pedres que han caigut de la resta del parament. Per damunt de la cambra del foc hi trobem la cambra de cocció, un espai obert on es col·locaven les peces d'argila un cop ja havien estat modelades pel forner. L'estat de conservació d'aquest espai és força dolent, doncs els murs s'han desfet i els carreus han caigut a l'interior, tot barrejant-se amb la terra i els arbustos que hi han crescut. Les parets que resten més o menys aixecades, ens permeten fer-nos una idea de la planta, així com poder veure que el parament presenta filades de carreus barrejats amb argila entremig. Aquest espai superior està construït a l'exterior, i s'hi accedia per una entrada avui no visible. Les dues parts del forn quedarien separades per la graella, una superfície plana generalment suportada per volta o per una successió d'arcs. L'escalfor generada per la combustió a la fogaina passava a la cambra de cocció i al material disposat per ser cuit per les xemeneies, les obertures practicades a la graella. L'alçada exterior del forn, en el seu costat septentrional, és d'uns 360 cm, mentre que per el costat meridional està a nivell de circulació, doncs el forn està construït aprofitant el pendent de la muntanya. També a l'exterior, trobem molts trossos de teula trencats al voltant de la construcció.

Història

Els forns utilitzats per a la fabricació i obtenció de calç, guix i materials de construcció (obra constructiva) derivats de la transformació de l'argila, estan molt vinculats als processos i tècniques constructius desenvolupats al llarg de la història. Cal remuntar-se a èpoques antigues per cercar els primers exemples coneguts i ben documentats d'aquest tipus d'estructures de combustió, anomenats genèricament forns. En el cas de la calç, ja se'n coneix l'aplicació per a la construcció des del segle III aC, per bé que fou en època romana quan s'emprà amb més profusió i quan adquirí un paper cabdal com a lligam de materials. Els forns d'obra també esdevenen cabdals en la construcció romana, en la qual les peces produïdes en aquests forns, maons, tègules i ímbrex, o altres materials similars derivats de l'argila cuita, es lligaven amb morters de calç. La tècnica romana de producció de materials de construcció es mantingué plenament vigent al llarg de molts segles, i de fet els principis bàsics de funcionament d'aquests tipus de forns romangueren pràcticament inalterats fins a època contemporània, moment en el qual podem parlar de veritables innovacions, tant pel que fa als materials d'obra, amb la introducció de nous tipus de forns i bòbiles, de major eficiència productiva, com pel que fa a la calç, progressivament substituïda per nous tipus de ciment i formigó. L'estudi arqueològic d'aquestes estructures de combustió ha d'anar vinculada a la mateixa dinàmica de la seva producció i al seu entorn immediat, puix que la majoria de forns s'ubicaven tot seguint uns objectius molt determinats, i calia triar molt bé el lloc on s'havia de construir el forn: facilitat de proveir-

se de les primeres matèries, disposició d'un punt d'aigua, transport fàcil del producte resultant... No es tracta mai d'estructures aïllades, sinó que formen part d'un sistema productiu més ampli i elaborat, ja sigui producció d'obra, calç o guix. Cal dir que el seu estudi des d'un punt de vista arqueològic és força nou. Els darrers anys s'ha incrementat la documentació de forns d'època moderna i contemporània, fet per el que han anat adquirint progressivament un caràcter de ple jaciment arqueològic, ben diferent del que succeïa anys enrera. La documentació d'aquests forns ens aporta una informació molt interessant sobre el món agrícola i preindustrial entre els segles XVII-XIX, i també en ple segle XX, ja que el treball en aquests forns era bàsic per a la construcció de cases i habitatges. Val a dir que en la major part de les masies i cases senyorial del segle XIX i inicis del XX, en una època determinada a Catalunya de la industrialització, hi trobem peces d'obra fabricades en aquests forns que s'utilitzaren, lligades amb calç, per a la construcció. No sols hi observem maons quadrangulars o teules tipus àrab, sinó peces més elaborades, com maons quadrats o rodons, utilitzats per a la construcció de pilars, o bé peces específiques per a la construcció de voltes i cobertes. Anys enrera, el funcionament d'aquests forns generava tot un procés productiu que donava feina a molta gent, des dels que anaven a buscar feixos de llenya i els arbres al bosc amb els muls, fins als que anaven a buscar l'argila o els que carregaven el forn a l'hora de coure o també els mateixos forners, que tenien al seu càrrec el bon funcionament de tot el procés. Des d'un punt de vista arqueològic cal dir que un dels aspectes del qual hi ha més mancança en el moment d'excavar un d'aquests forns i fer-ne la interpretació és un fòssil director que l'ubiqui cronològicament. També és difícil escatir la seva cronologia inicial a partir de la documentació escrita, ja que solen ser edificacions de poca importància que no deixen cap referència escrita. En tot cas, podem intuir la data aproximada de construcció del forn per la casa o cases a les quals abastiren de material constructiu. CABALLÉ, OLIVARES (2003: 486)

Bibliografia

CABALLÉ, Gemma; OLIVARES, David (2003). "Forns per a la producció de materials de construcció en època moderna. La fabricació de maons, teules, calç i guix en un entorn pre-industrial" a II Congrés d'arqueologia medieval i moderna a Catalunya, Actes Volum 1. ACRAM, Barcelona.

